

ДИТЯЧИЙ І МОЛОДІЖНИЙ РУХ В УКРАЇНІ

С.П.Заруба

Україна, м. Запоріжжя, Комунальний заклад «Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Запорізької обласної ради

Метою виховання й соціалізації молоді в сучасному складному й рухомому суспільстві є формування особистості, здатної ініціативно шукати та успішно знаходити засоби розв'язання найрізноманітніших соціальних та персональних проблем.

Процеси, що відбуваються в суспільстві у зв'язку з розбудовою Української держави, призвели до значних змін у політичному і соціальному становищі.

З одного боку, формується нова структура політичної системи, з іншого – якісно міняються її складові, до яких належать дитячий та молодіжний рух.

У ході побудови правової демократичної держави проявляються нові риси у взаємодії дитячих і молодіжних об'єднань і органів влади, зростає роль дитячого і молодіжного руху в політичному та соціальному житті країни, змінюються форми роботи з молоддю, започатковуються процеси інтеграції у міжнародні молодіжні структури.

В освіті України на основі Національної доктрини відбуваються суттєві зміни, які пов'язані з необхідністю посилення уваги до проблем соціалізації учнівської молоді, залучення її до національної та світової культури, опанування нею нового стилю життя у відкритому громадянському суспільстві. Сучасність проблематики діяльності дитячих організацій проявляється в соціальному, психологічному та педагогічному аспектах.

Соціальний аспект пов'язаний із потребою сучасного суспільства організаційно сформувати соціальну активність підростаючого покоління, залучити його, використовуючи різноманітні форми громадських організацій, до оволодіння соціальними ролями, збагачення досвідом взаємодії з людьми, реалізації можливостей лідерського творчого потенціалу. Суспільство зацікавлене в захисті прав та інтересів дітей, забезпеченні реалізації їхніх можливостей через програми дитячих організацій, створення в них системи самоврядування. Самоврядування в дитячому і молодіжному громадському середовищі – це виховання соціально-активного, обізнаного в законах суспільства й лідерства громадянина, який в майбутньому може стати громадським, державним, політичним діячем, може самостійно зробити вибір свого місця й ролі в суспільстві.

Психологічний аспект полягає в тому, що сучасна громадська дитяча організаційна система своєрідним шляхом пошуку дитини своєї ідентичності, прояву своїх переживань, пошуків себе серед однолітків, соціальних груп, довіри в соціальних відносинах.

Педагогічна проблема полягає в тому, що в школі здебільшого відсутня систематична, науково та методично обґрунтована робота щодо розвитку у дітей соціальної активності, а саме: навичок участі в органах учнівського самоврядування, громадських зборах, трудових і культурних акціях. З позиції особистісно орієнтованого підходу важливим є формування в школярів організаційних здібностей, умінь висловлювати та аргументувати власну думку, вести дискусію, приймати рішення, діяти самостійно, нести відповідальність за власні вчинки. Потребує подальшого розвитку педагогіка дитячого колективу, організація змістовного дозвілля.

Існуючи в області дитячі громадські організації знаходяться здебільшого поза педагогічним впливом школи, відсутня координація їхньої діяльності з боку органів виконавчої влади.

У той же час, школа як соціальний інститут, майже втрачає функції залучення дітей до активного громадського життя, що значно обмежує можливості виховної діяльності.

Сучасні соціокультурні умови потребують переосмислення методології, теорії й методики дитячого та молодіжного руху.

Дитячий та молодіжний громадський рух – це сукупність становищ життєдіяльності суспільних формувань, що забезпечують входження й інтеграцію особистості в соціальне середовище й адаптацію в ньому.

Принципи організації дитячого руху:

- самоорганізація, створення й становлення за ініціативою «знизу»;
- суверенність, яка виражає самостійний характер діяльності об'єднань.

Основою дитячого та молодіжного громадського руху є дитяче чи молодіжне об'єднання, яке представляє собою самостійне суспільне формування дітей й дорослих для спільної діяльності, створене на добровільних засадах для задоволення соціальних потреб та інтересів.

Дитячий та молодіжний рух України переживає нову фазу свого розвитку. Однак, його історія має глибокі коріння, традиції. За часи свого існування він пройшов наступні періоди:

перший - з часу появи молодіжних і дитячих об'єднань до кінця XIX століття. Це період зародження. У більшості він не виділявся в окремі структурні підрозділи, майже не виконував соціального замовлення дітей та молоді. Разом з тим, у цей час молодь, як найбільш активна соціальна група, була базою більшості громадських об'єднань,

товариств, гуртків, які розвивали культурницький, а потім і політичний етап національного громадського розвитку;

другий – з кінця XIX століття до середини 20-х років XIX століття. Це період становлення молодіжного руху в Україні, який складався із сотень молодіжних об'єднань, різноманітних

уподобань. У їх діяльності все більшого значення набували молодіжні проблеми;

третій – з кінця 20-х років до середини 80 –х років XX століття. У цей період молодіжний та дитячий рух Радянської України був представлений комсомолом і піонерською організацією;

четвертий – з другої половини 80-х років і до сьогодення. Це період відновлення дитячого та молодіжного руху України, його становлення як різноманітного явища як за політичними, так і за структурними ознаками.

У різні періоди розвитку дитячий і молодіжний рух мав неоднакову нормативно-правову базу. У XIX столітті - першій чверті XX століття правове визначення дитячих і молодіжних об'єднань, не дивлячись на активний розвиток, не давалося.

У Радянській Україні у 1932 -33 роках в постановах ЦВК і РНК у РСР було відзначено порядок реєстрації товариств і спілок, у відповідності до яких будували свою роботу громадські об'єднання України. Становище комсомолу в суспільстві регулювалося Статутами КПРС і ВЛКСМ, правових державних актів не було. Але окремі питання, що стосувалися прав комсомолу у вирішенні господарських справ, а також його взаємодії з державними органами, регулювалися правовими актами.

Нажаль, необхідно відзначити, що становлення і розвиток дитячого і молодіжного руху на сучасному етапі в Україні проходять складно й неоднозначно. У ньому відбуваються протирічні процеси. Все це вимагає дослідження його стану, вивчення коренів і джерел.

Питання залишається актуальним і тому, що хоча на сьогодні вже більше 30 молодіжних об'єднань претендує на статус всеукраїнських і дають понад 100 регіональних об'єднань, становлення молодіжного та дитячого руху в Україні не завершено.

Характерними для сьогодення дитячого і молодіжного руху є:

- досить невелика організованість, відсутність певної єдності поглядів і дій у стратегії участі молоді у розбудові Української держави;
- відсутність в окремих дитячих і молодіжних організаціях обґрунтованих принципів організаційної побудови та діяльності;
- розмитість змісту програм;

- малочисельність, нерозвиненість на територіях та регіонах;
- відсутність матеріальних умов для роботи;
- відсутність системи у підготовки кадрів організаторів.